

KRZYSZTOF OSTASZEWSKI

PIES W PRAWIE POLSKIM

OPINIA PRZYGOTOWANA DLA

POLSKIEGO KLUBU PSA RASOWEGO

Spis treści:

- 1. Kwestie ogólne.**
- 2. Status Rodowodu.**
- 3. Rasy uznawane za niebezpieczne.**
- 4. Pies w prawie o państwowej straży pożarnej.**
- 5. Status stowarzyszenia.**
- 6. Prawo konkurencji a związki kynologiczne.**

1. Kwestie ogólne

W prawie polskim brak jakiegóś szczególnej regulacji dotyczącej hodowli psów. Kwestia ta jest regulowana z jednej strony przepisami o działach specjalnych produkcji rolnej¹. Z drugiej przepisami o ochronie zwierząt i o rasach niebezpiecznych².

Kwestie te nie są również bezpośrednio przedmiotem prawa europejskiego. Dlatego status prawny psa wynika prawie wyłącznie z prawa danego kraju. Prawo europejskie reguluje tą kwestię jedynie pośrednio.³

W prawie podatkowym hodowla psów rasowych może być uznana za dział specjalny produkcji rolnej, (jeżeli odbywa się poza gospodarstwem rolnym) i tym samym opodatkowana podatkiem dochodowym. Jeżeli chodzi o psy nierasowe to ich hodowla poza gospodarstwem rolnym jest zawsze działem specjalnym produkcji rolnej.⁴ W gospodarstwie rolnym hodowla psów jest nieopodatkowana jako działalność rolnicza

Należy mieć też na uwadze, że poniższa analiza dotyczy tylko i wyłącznie prawa obecnie obowiązującego.

2. Status Rodowodu

W prawie Polskim rodowód psa i inne tego rodzaju dokumenty psa są dokumentami prywatnymi. Czyli są tworzone na użytek prywatny przez prywatne organizacje nawet, jeżeli posiada dużą wartość rynkową. Regulacje dotyczące sposobu jego otrzymania i przesłanek są regulacjami prywatnymi. To, że rodowody tworzone są również w oparciu o przepisy

¹ Por art. 2 ust. 2 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych

² Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. O *ochronie zwierząt*. (Dz. U. z dnia 23 września 1997 r.) z późn. zmianami

³ Np. poprzez zakaz bezpośredniej i pośredniej dyskryminacji ze względu na kraj pochodzenia

⁴ Zgodnie z art. 2 ust 2 ustawy o PIT hodowla zwierząt poza gospodarstwem rolnym jest opodatkowana, jako dział specjalny produkcji rolnej. W art. 2 ust 3a i załączniku 2 tej ustawy znajduje się wykluczenie z działów specjalnych produkcji rolnej ze względu na rozmiar działalności (kryterium jednej sztuki stada hodowlanego, czyli psy podlegające hodowli - rozmnażaniu). Psy nierasowe poza gospodarstwem rolnym bez względu na rozmiar hodowli podlegają więc opodatkowaniu. Załącznika nr 2 do ustawy nie wolno rozumieć, jako zawężenia definicji zwierząt tylko do psów rasowych. Ponadto hodowla psów nierasowych musi być opodatkowana na podstawie księgi przychodów/rozchodów. Rozporządzenie nie i ustawa nie wyznacza bowiem norm szacunkowych.

międzynarodowych organizacji kynologicznych⁵ nie zmienia tego faktu. Po prostu nie są tworzone przy wykonywaniu władzy publicznej.

Wynika z tego, że:

- Nie korzystają z ulepszonej mocy dowodowej w postępowaniu cywilnym⁶.
- Brak regulacji publicznych jak tworzyć takie dokumenty
- Brak też jakichkolwiek regulacji, kto i jak może je wydawać. W związku z tym każdy może wydać tego rodzaju dokument. Oczywiście na swój rachunek lub będąc upoważnionym przez jakąś organizację.
- Nie rozróżnia się z punktu widzenia prawa lepszych lub gorszych rodowodów.

Z tego też powodu państwo polskie ma minimalne uprawnienia w ingerowaniu w ich powstawanie. Prawo europejskie nie reguluje bezpośrednio tej kwestii. Ponadto wszelkiego rodzaju dyrektywy nawet, jeżeli dotyczyłyby bezpośrednio hodowli psa rasowego to musiałby, co do zasady zostać implementowane do prawa polskiego poprzez ustawy.

Oczywiście tego rodzaju dokumenty również korzystają z ochrony w prawie polskim:

- Zakaz przerabiania czy podrabiania tego rodzaju dokumentów pod rygorem odpowiedzialności karnej. (art. 270 kodeksu karnego). Czyli np. samodzielne wytworzenie tego rodzaju dokumentów.⁷
- Wszelkiego rodzaju wprowadzanie w błąd, co do rodowodu lub braku rodowodu przy zakupie psa może być zakwalifikowane, jako oszustwo.⁸

Wątpliwości prawne budzą oferty sprzedaży „psów rasowych bez rodowodu”. Nie ma w prawie polskim definicji psa rasowego jest natomiast definicja zwierzęcia rasowego odnosząca się do innych gatunków, która powinna być podstawą do wyznaczania w drodze

⁵ Przykładowo FCI – międzynarodowa federacja kynologiczna

⁶ Kodeks postępowania cywilnego: **Art. 244.** § 1. Dokumenty urzędowe, sporządzone w przepisanej formie przez powołane do tego organy władzy publicznej i inne organy państwowe w zakresie ich działania, stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone.

⁷ Kodeks karny: **Art. 270.** § 1.: kto, w celu użycia za autentyczny, podrabia lub przerabia dokument lub takiego dokumentu jako autentycznego używa, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

⁸ Kodeks karny: **Art. 286.** § 1. Kto, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, doprowadza inną osobę do niekorzystnego rozporządzenia własnym lub cudzym mieniem za pomocą wprowadzenia jej w błąd albo wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania,

analogii definicji psa rasowego. Generalnie w tego rodzaju przypadkach zwierzę powinno posiadać kilka pokoleń wstecz udokumentowanych rasowych przodków i dokumentację dotyczącą tych przodków.

Ofertę sprzedaży psów rasowych bez rodowodu należy uznać za czyn nieuczciwej konkurencji.

Art. 3.1. Czynem nieuczciwej konkurencji jest działanie sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami, jeżeli zagraża lub narusza interes innego przedsiębiorcy lub klienta.

Hodowcy psów rasowych posiadają rodowody i metryczki dla swoich psów (dokumentację i badania weterynaryjne), ponadto muszą brać udział w wystawach. Ich hodowle poddane są nadzorowi organizacji kynologicznych. Oferenci psów „rasowych bez rodowodu” starają się wykorzystać reputację psów z rodowodem i tego rodzaju sformułowaniem przywłaszczają sobie renomę. W twierdzeniu „bez rodowodu” zawiera się, bowiem założenie, że są to psy hodowane w identyczny sposób jak te z rodowodami a różnią się jedynie brakiem rodowodu, co jest nieprawdą.

Oczywiście są rasy, na które nie można uzyskać rodowodu z żadnej większej organizacji.

3. Rasy uznawane za niebezpieczne

Przepisy o rasach uznawanych za niebezpieczne są zawarte w ustawie o ochronie zwierząt i rozporządzeniu wydanym na podstawie tej ustawy po konsultacjach ze Związkiem Kynologicznym w Polsce. Przepisy te uchwalono na gruncie paniki spowodowanej doniesieniami medialnymi o atakach na ludzi przez zwierzęta niektórych ras psów. Wprowadzono wymóg posiadania zezwolenia na hodowlę tego rodzaju zwierząt, hodowla bez zezwolenia jest wykroczeniem. Zezwolenie to decyzja administracyjna a więc istnieje możliwość odwołania się od niej do Samorządowego Kolegium Odwoławczego a potem do Sądu Administracyjnego.

Regulacja ta jest ograniczeniem wolności i jako takie powinno być dokonane w sposób określony w konstytucji. W szczególności:

- Powinno być określone, (czyli przepisy powinny jasno określać, co jest zakazane a co dozwolone).
- Trzon regulacji powinien znaleźć się w ustawie.
- Powinno zmierzać i być proporcjonalne dla jakiegoś celu

Nie wyjaśniono jak należy rozumieć przedstawiciela danej rasy. Czy pies rasy agresywnej musi mieć cechy tej rasy (jakie cechy uznać za wiążące dla danej rasy? Różne organizacje uznają różne cechy) Czy też musi mieć rodowód, (jakiej organizacji kynologicznej?) Co jeżeli pies nie ma dokumentów potwierdzających rasowość, ale mógłby je uzyskać? Nie można na gruncie tego rozporządzenia przyjąć, że wiążące są wytyczne związku kynologicznego w Polsce, ponieważ prowadziłyby to do przyjęcia, że prywatne organizacje mogą stanowić prawo wiążące osoby trzecie tym bardziej, że ustawodawca nie wspomina o tym w delegacji ustawowej.

Wreszcie w ustawie posłużono się bardzo ogólnym kryterium wymagań, co do przyznania zgody na hodowlę „utrzymywania w warunkach i w sposób, które stanowią zagrożenie dla ludzi lub zwierząt.”. Tego rodzaju formułowanie jest tak ogólne, że w istocie oddaje w ręce urzędu warunki, jakie należy spełniać by hodować tego rodzaju zwierzęta.

W związku z tym rozporządzenie te budzi wyraźne wątpliwości, co do jego określoności.

Łatwo dość obejść te przepisy hodując mieszańce lub nie prowadząc dla psów rodowodów. W związku z tym ustawa nie prowadzi do ograniczenia i hodowli we właściwych warunkach psów „niebezpiecznych”.

Trzon tej regulacji – lista ras niebezpiecznych znajduje się w rozporządzeniu. Nie powinno to mieć miejsca, ponieważ w takim wypadku to rozporządzenie decyduje o tym, co jest dozwolone a co nie. Tego rodzaju regulacje powinny znajdować się w ustawie.

Z tego też powodu należy uznać, że przepisy te są niekonstytucyjne.

4. Pies w prawie o państwowej straży pożarnej

W rozporządzeniu do ustawy o Państwowej Straży Pożarnej (art. 20a) dotyczącym zwierząt ratowniczych ustanawia się wyłączną pozycję związku FCI oraz jego przedstawicielstwa w

Polsce- Związku Kynologicznego w Polsce. Te unormowanie stawia wymogi formalne wymagań i dokumentów, jakie należy przedłożyć w praktyce wykluczające hodowle z innych organizacji kynologicznych (np. tatuaż - może go otrzymać tylko pies z ich organizacji oraz metryka związku kynologicznego). Tym bardziej jest to dziwne, gdyż ZKwP nie dopuszcza podwójnej metryki z dwóch organizacji. Rozporządzenie to nie daje im statusu dokumentów publicznych, lecz jedynie wyłączną moc dowodową na gruncie rozporządzenia.

Rozporządzenie to wydano z przekroczeniem upoważnienia ustawowego. Wydano je na podstawie możliwości określenia ras psów używanych do ratownictwa. W upoważnieniu nie ma nic o uznaniu psów z hodowli jednego związku kynologicznego za prawidłowe ani też o dokumentach wyłącznych, jakie należy złożyć.

Narusza to przepisy o powszechnych źródłach prawa w Polsce gdyż zawiera odniesienie do wewnętrznych uregulowań prywatnych organizacji (czyli np. kwalifikacji do danej rasy czy też wymogów bycia członkiem organizacji dla uzyskania rodowodu)– które na mocy rozporządzenia stają się wiążące dla osób trzecich. W takim wypadku tego rodzaju organizacja zapewnia treść normatywną tego aktu, co należy uznać za niedopuszczalne.

Rozporządzenie to narusza też przepisy prawa europejskiego: dyskryminuje zwierzęta z innych krajów, które nie mają oznaczeń ZKwP (są znakowane np. czipem). Powoduje to niemożność ich użytkowania, jako psów ratowniczych z tych krajów tylko ze względu na kraj pochodzenia, co jest niezgodne z prawem europejskim, które zabrania tego typu praktyk

5. Status stowarzyszenia

Status tego rodzaju organizacji nie jest regulowany poprzez żadne szczegółowe regulacje prawa polskiego czy międzynarodowego. W związku z tym ich działania są regulowane przez ustawę prawo o stowarzyszeniach. W różnych krajach UE spotyka się w tej materii różne regulacje.

Co do możliwości wykluczenia ze stowarzyszenia z powodu przynależności to jest to niezgodne z prawem polskim art. 6 ust 2 prawa o stowarzyszeniach stanowi, że:

(...)Nikt nie może ponosić ujemnych następstw z powodu przynależności do stowarzyszenia albo pozostawania poza nim.(...)

Wynika z tego, że wykluczenie za samą przynależność do organizacji konkurencyjnej naruszają przepisy prawa. Należy, więc w wypadku wykluczenia z tego powodu wystąpić na drogę sądową. Związek nie ma tego rodzaju uprawnień, aby ograniczać przystępowanie do konkurencyjnych stowarzyszeń. Przepisy regulaminu Związku Kynologicznego w Polsce § 18 punkt 5 (przewidują utratę członkostwa w razie przystąpienia do innej konkurencyjnej organizacji) należy uznać za niedopuszczalne i nie mogą one uchylać powszechnie obowiązującego prawa.

Co do prawa międzynarodowego i ograniczeń, co do ilości stowarzyszeń, jakie mogą przystępować do międzynarodowego związku to nie ma w tej kwestii regulacji w prawie polskim a tym samym jest to dozwolone.

6. Prawo Konkurencji a związki kynologiczne.

Działalność organizacji kynologicznych może być również naruszać prawo z punktu widzenia prawa konkurencji. Należy rozważyć czy nie dochodzi tutaj do naruszenia dwóch ustaw:

1) Ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji

Można mówić, że tego rodzaju działania podlegają działaniom ustawie o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (dalej ZNKU). Aby można zastosować tą ustawę podmiot musi podlegać pod definicję przedsiębiorcy oraz dokonać czynu nieuczciwej konkurencji.

Zgodnie z ZNKU przedsiębiorcą jest:

Art. 2. Przedsiębiorcami, w rozumieniu ustawy, są osoby fizyczne, osoby prawne oraz jednostki organizacyjne nie mające osobowości prawnej, które prowadząc, chociażby ubocznie, działalność zarobkową lub zawodową uczestniczą w działalności gospodarczej.

Nieistotna jest w tym wypadku forma działalności (może być to stowarzyszenie nawet formalnie nieprowadzące działalności gospodarczej). Działalność tego rodzaju nie musi

koniecznie przynosić dochodu, ale powinna wywierać efekt rynkowy, musi być prowadzona w sposób zorganizowany i ciągły⁹. Niewątpliwie wystawianie rodowodów i metryczek sprawia, że podmiot ten uczestniczy w działalności gospodarczej (np. handlem psami i ich hodowlą) wystarczy chociażby spojrzeć na ceny psów z rodowodem i bez aby zrozumieć jak poważne znaczenie ma wystawienie rodowodu. Ponadto wystawienie dokumentacji podlega opłatom, które są wyższe niż koszty organizacji.

Definicja czynu nieuczciwej konkurencji to:

Art. 3.1. Czynem nieuczciwej konkurencji jest działanie sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami, jeżeli zagraża lub narusza interes innego przedsiębiorcy lub klienta.

Działania sprzeczne z dobrymi obyczajami należy rozumieć w sensie ekonomicznym: czyli tego rodzaju działań, które sprawiają, że rodowody nie konkurują ze sobą istotnymi właściwościami a jedynie pobocznymi cechami niemającymi znaczenia jakościowego. W tym kontekście należy oceniać działania polegające na wykluczeniu z targów. I przepis art. 15 ustawy:

Art. 15.1. Czynem nieuczciwej konkurencji jest utrudnianie innym przedsiębiorcom dostępu do rynku(...)

Z tego też powodu działania organizacji kynologicznych polegające na zakazie posiadanie rodowodu z konkurencyjnej organizacji należy uznać za niedopuszczalne (jest to utrudnienie i to poważne w dostępie do rynku rodowodów). Ponadto niedopuszczalne jest używanie klauzuli umownej na wyłączność na udział w targach.

2) ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów

Na tym gruncie jest możliwe zakwalifikowanie działalności polegającej na wydawaniu rodowodów do działalności przedsiębiorcy. Np. na gruncie tej ustawy zakwalifikowany został PZPN, jako przedsiębiorca.

⁹ Przykładowo zakwalifikowane, jako prowadzące działalność gospodarczą zostało stowarzyszenie, które prowadziło działalność polegającą na rozprowadzaniu wśród swoich członków telewizji kablowej „po kosztach”

Działalnością gospodarczą jest zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły.

W związku z tym wszelkiego rodzaju działalność polegająca na nadużywaniu pozycji dominującej na rynku rodowodów jest zakazana. W szczególności byłby to zakazy posiadania podwójnego rodowodu. W wypadku takich działań należy zwrócić się do urzędu ochrony konkurencji i konsumenta

3) Inne środki ochrony

Ponadto każdorazowo należy oceniać działalność stowarzyszeń z punktu widzenia ochrony dóbr osobistych. W szczególności prawnej ochrony godności i dobrego imienia bądź na drodze przepisów prawa cywilnego (art. 23 i 24 kodeku cywilnego) bądź na drodze karnej (art. 212 i nast. Kodeksu Karnego)